

Engelsmanplaat en Rif, Monitor Natuur en Recreatie 2015

Verslag Wadwachten



Colofon

Engelsmanplaat en Rif, monitor Natuur en Recreatie 2015

Eindredactie en vormgeving verslag: Piet Veel,
Telgroep Engelsmanplaat voor Staatsbosbeheer Ameland
December 2015, Haarlem
Omslagfoto: Engelsmanplaat, Piet Veel

De analyse van de gegevens en het schrijven van de diverse paragrafen is gedaan door:

Plantengroei: Nico Jonker en Piet Veel
Geomorfologie: idem
Broedvogels: Anneke Bouman
Broedvogels voorlopig overzicht 1968-2014 (bijlage): Ron Mes
HVP-tellingen: Wout Bakker
Overige vogelwaarnemingen: Kees Olsthoorn
Zeehonden: Rob Strietman
Overige fauna: Kees Olsthoorn
Monitoring menselijke activiteiten: Ron Mes
Verstoringsonderzoek: Ron Mes
Incidenten: Rob Heinsbroek en Yvonne Boon
Coördinatie Telgroep zomer: Rob Strietman
Coördinatie Telgroep winter: Harry Smit
Coördinatie monitoring: Ron Mes

Tekstredactie TekstspEllen.nl

e-mail: vogelwachter.engelsmanplaat@gmail.com

Website: www.rg0.home.xs4all.nl

Facebook: www.facebook.com/engelsmanplaat



Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	5
Samenvatting.....	7
Aanbevelingen.....	9
Duidelijkheid over hoogwatervluchtplaatsen	9
Surfers	9
Zeehonden op West-Rif.....	9
Het seizoen 2015.....	10
Inleiding.....	10
Dankwoord	10
Plantengroei en geomorfologische ontwikkeling	11
Vogels: het broedseizoen 2015	13
Inleiding.....	13
Broedpogingen op de Hiezel (Engelsmanplaat oost)	13
Verstoring	14
Rodelijst soorten	14
Beschrijving per soort.....	14
Broedresultaat.....	15
Broedvogelstand op het Rif 2011 – 2015.....	15
Vogels: HVP-tellingen zomerseizoen 2015.....	16
Vogels: overige waarnemingen.....	17
Zeehonden Engelsmanplaat en Rif.....	18
Monitoring van menselijke activiteiten	20
Rust en verstoring, onderzoek 2015 Engelsmanplaat.....	24
Doel	24
Opzet van het onderzoek	24
Resultaten	24
Surfers	25
Literatuur.....	26

Lijst van bijlagen:.....	27
1.Vogelwachters/wadwachters 2015	28
2.Overzicht broedvogels periode 1968-2014.....	29
Inleiding.....	29
Data	29
Geomorfologie stuurt de veranderingen	29
Bronnen (alfabetisch).....	30
3.HVP-tellingen zomerseizoen 2015	31
4.Ligging van Hoogwatervluchtplaatsen	37
5.Overige vogelwaarnemingen	39
6.Waarnemingen overige fauna.....	43
Dagvlinders, libellen en aardhommel op Engelsmanplaat 2015	43
Schelpdieren op het Rif	43
7.Tijdsbesteding Wadwachten.....	44
8.Basisgegevens onderzoek Rust en verstoring Engelsmanplaat	45
9.Overzicht incidenten met kite- en windsurfers en kajakers 2015	46

Voorwoord

Voor u ligt weer een verslag van de Telgroep Engelsmanplaat. Doordat er jaarlijks verslag wordt gedaan ontstaat een unieke en waardevolle reeks. Dit geeft een goed beeld van de ontwikkeling, zowel op het gebied van de natuur als van de recreatie in het gebied. De omgeving van de Engelsmanplaat inclusief het naastgelegen Rif is een dynamisch gebied waar de invloeden van de natuur enorm groot zijn. Tevens ligt het in het Werelderfgoed de Waddenzee, wat met zich meebrengt dat er altijd met aandacht naar gekeken wordt.

Het is mooi dat de Telgroep Engelsmanplaat al zo veel jaren vrijwilligerswerk verricht voor Staatsbosbeheer. En zoals vorig jaar al opgemerkt, hun werkveld verbreedt zich al meer van in eerste instantie vooral vogels monitoren, nu ook meer naar de vegetatie, andere soortgroepen en de gastheerrol. Dit alles vraagt ook om een goede registratie, zoals met dit verslag mede wordt gedaan. Belangrijk in dit alles is ook dat we goed blijven samenwerken. Want het reilen en zeilen van de groep wordt niet alleen mogelijk gemaakt door de vrijwilligers en hun coördinatoren, maar ook door Staatsbosbeheer, SOVON, vuurtoren Schiermonnikoog en de bemanning van MS de Krukel (ministerie van EZ)

Het seizoen 2015 was weer een goed jaar voor de broedvogels in dit gebied. In totaal broedden er 466 paar sterns op het Rif, voor het merendeel succesvol. Dat kwam neer op 262 paar Visdief 262 paar, 174 paar Noordse Stern en 30 paar Dwergstern. Voor deze laatste soort betekent dit dat 6 – 7% van de Nederlandse populatie van deze bedreigde soort in dit gebied broedde. Bijzonder waren ook de 2 broedgevallen van Strandplevier.

Vorig jaar is het project rust voor Vogels Ruimte voor Mensen al benoemd. Een project dat mede mogelijk is gemaakt door een bijdrage van het Waddenfonds. Vogelbescherming realiseert dit project in nauwe samenwerking met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, it Fryske Gea, Landschap Noord-Holland en Groninger Landschap. De komende jaren wil de VBN de omstandigheden voor broedende, rustende en foeragerende vogels in het wadengebied sterk verbeteren. Tegelijkertijd wordt het kijken naar vogels sterk gestimuleerd. Daarvoor is het project 'Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen' gestart. Het doel is enerzijds meer rust creëren voor vogels door nieuwe broedplaatsen en hoogwatervluchtplaatsen in te richten. Anderzijds wil het project bezoekers meer van de wadvogels laten genieten door natuurbeleving dichterbij te brengen. Dit kan op vele manieren bewerkstelligd worden. Engelsmanplaat is ook een onderdeel van dit project. De huidige 'hut' is niet langer geschikt voor geleiding, informatievoorziening, garanderen van rust voor broedkolonies en zeehonden en continuering van telgegevens. Om een bijdrage te kunnen leveren aan de doelen van 'Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen' zal de nieuwe wadwachterspost worden aangepast zodat rust voor overtuigende en broedende vogels wordt gewaarborgd, de informatievoorziening kan worden verbeterd en monitoring kan worden voortgezet (o.a. in het belang van het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee).

In 2015 hebben we de hoop uitgesproken dat er gestart kon worden met de bouw direct na het telseizoen. Echter dat is niet gelukt. Dit alles had te maken met het goed uitzetten van aanbestedingen, regelgevingen en juiste vergunningen verkrijgen. De start is nu gepland in juni 2016. Helaas valt dat wel middenin het telseizoen en zijn er ook een aantal vrijwilligers teleurgesteld dat ze niet naar de plaat kunnen afreizen. Het was kiezen tussen de minst kwade periode om te starten met de bouw. Of tegen het einde van het broedseizoen of tijdens de periode dat er steeds meer gebruik gemaakt wordt door de (trek)vogels van de hoogwatervluchtplaatsen. Alles moet wel voor aanvang van het stormseizoen afgerond zijn. Zoals het er nu naar uitziet zal in de tweede week van juli 2016 de eerste vogelwachters hun intrek kunnen doen in de compleet nieuwe hut 'de Kalkman'. We pakken de draad dan gewoon weer op, om het seizoen van 2016 tot een goed einde te brengen.

Kortom een kleine onderbreking is het vooruitzicht in het seizoen van 2016, maar daarna zijn er vele mogelijkheden om het werk van de telgroep nog jaren voort te zetten. Dit mooie stukje van het Werelderfgoed verdient het om te koesteren en te beschermen met zijn waardevolle natuur en prachtige mogelijkheden voor de bezoeker om die te ervaren.

Veel leesplezier!

Marjan Veenendaal
Staatsbosbeheer Ameland

Samenvatting

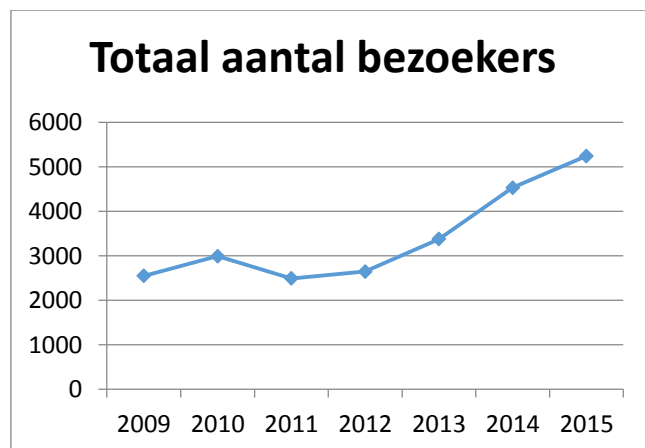
Het jaar 2015 was opnieuw een goed jaar voor de broedvogels. De belangrijkste broedvogels in het gebied zijn drie soorten sterns: Noordse Stern (174 broedgevallen), Visdief (262) en Dwergstern (30). De kolonie bevindt zich op het Rif en strekte zich dit jaar uit over bijna het hele gebied, met uitzondering van de westpunt. Daarnaast werden broedgevallen vastgesteld van Strandplevier (2) en Scholekster (9).

Ook als hoogwatervluchtplaats werden Engelsmanplaat en Rif weer druk bezocht door grote aantallen vogels. Het maximum van bijna 80.000 ex. werd geteld op 3 augustus 2015. Vooral voor Kanoetstrandloper, Bonte Strandloper, Rosse Grutto en Wulp is deze HVP van belang.

Er is voor wat betreft de niet-broedvogels speciaal gelet op de Reuzenster. Hoewel in de avond wel een aantal is waargenomen (max. 11 ex.) is er – zo er al geslapen is – geen sprake geweest van een slaapplek van de omvang als in 2014.

Het aantal zeehonden nabij de Engelsmanplaat neemt gestaag toe. Het maximumaantal van 730 ex. werd geteld op 2 mei (2014: 708 ex.). Dat betekent dat bijna 10% van de Nederlandse populatie in de Waddenzee (in 2015 ca 7500 ex.) zich in ons onderzoeksgebied bevond.

Het in 2014 geopperde “Werelderfgoed-effect” (meer bezoekers door de golf aan werelderfgoedpubliciteit) zet zich door. In 2015 was de registratieperiode langer, waardoor de totale aantallen uiteraard hoger uitvallen. Er werden gedurende de "extra dagen" 216 "extra bezoekers" geteld. Het totaalbeeld wijzigt hierdoor dus nauwelijks of niet. Er is (met én zonder deze extra dagen) ten opzichte van 2014 sprake van een reële groei naar ruim 5000 bezoekers.



In het *aantal* incidenten is geen duidelijke trend te signaleren. Wel is er sprake van een verschuiving van veroorzakers. In 2015 waren de surfers (wind + kite) niet zozeer talrijk als wel extreem verstorend aanwezig. Voor de wadwachten is dit een doorgaans niet te benaderen groep, waarbij de indruk bestaat dat een aantal willens en wetens verstoort.



In 2015 werden incidenten vooral veroorzaakt door windsurfers, kitesurfers, zeiljachten en RIB's.



Plankzeilers verstoren de HVP op, 9 mei 2015, foto Fred & Andries

Aanbevelingen

Duidelijkheid over hoogwatervluchtplaatsen

Schep meer duidelijkheid over HVP's. Wáár liggen ze? Maak een HVP-kaart voor de Waddenzee waar alle hoge platen die als HVP fungeren, op staan vermeld. Verspreid en ontsluit die kaart. Maak de regelgeving rond HVP's expliciet duidelijk. Verstoring van HVP's treedt op 3 uur voor tot 3 uur na HW, dus alleen toegang rond laagwater.

De nieuwe folder zoals die gepresenteerd is op de evaluatievergadering in oktober 2015, is daarvoor zeer bruikbaar, maar het kaartje daarin moet duidelijker worden uitgevoerd. De folder moet overigens nog worden gewijzigd i.v.m. gewijzigde aantallen en soorten. Verder moet gezorgd worden voor een goede verspreiding (havenmeesters, jachthavens en dergelijke).

Surfers

De omgeving van Engelsmanplaat en Rif is geen vrij surfgebied. Toch vinden de ernstigste verstoringen van de HVP's plaats door wind- en met name kitesurfers. Om deze verstoringen zoveel mogelijk te voorkomen is een gerichte voorlichting aan deze op zich kleine groep noodzakelijk. Daarbij moet gekeken worden naar de wegen waarop zij benaderbaar zijn, (de social media?).

Zeehonden op West-Rif

De betonde vaargeul van het Nieuwe Smeriggat loopt nu pal langs de honderden zeehonden op West-Rif. Dit leidt regelmatig tot verstoring. Bezien zou kunnen worden of verlegging naar een nevengeul mogelijk is.

Het seizoen 2015

Inleiding

Ook in 2015 verzorgde de Telgroep Engelsmanplaat weer met veel plezier de bemanning (m/v) van de observatiehut op de Engelsmanplaat en verzorgden de leden van de Telgroep de monitoring van mens en natuur. Zij zijn vogelwachter / wadwacht / gastheer namens Staatsbosbeheer.

De monitoring wordt uitgevoerd door een groep van vrijwilligers. Van de vrijwilligers wordt verwacht dat zij als gastheer optreden voor de honderden bezoekers van dit natuurgebied en goede voorlichting kunnen geven over alle ins en outs van dit gebied. De monitoring omvat tellingen tijdens hoogwater van tienduizenden wadvogels, de broedkolonie van sterns op het Rif, recreatiejachten, wadlopers en andere activiteiten. Door het geven van voorlichting bevorderen de wadwachten verantwoord gedrag van bezoekers en gebruikers. Slechts incidenteel is het nodig dat de wadwachten optreden als de ogen en oren van de handhaving. Ook verlenen zij hulp in noodgevallen.

Dankwoord

De coördinatie van de wadwachten bij Staatsbosbeheer Ameland was in de goede handen van Marjan Veenendaal. De regelmatige ravitaillering met mensen, water en gas en de juridische bijscholing werden weer goed verzorgd door de bemanning van de MS Krukel, de Waddenunit van het Ministerie van Economische Zaken: Arjen Dijkstra, Bert Meerstra en Chris Feenstra. Verder past een woord van dank voor de rugdekking die zij met hun handhavingstaak bieden. Voor de begeleiding van de wadloper-wadwachters gaat onze dank uit naar de Kustwacht Schiermonnikoog, het wakend (Schiermonnik)oog. Voor de registratie van HVP-tellingen en losse waarnemingen is dankbaar gebruikgemaakt van SOVON en waarneming.nl.

Plantengroei en geomorfologische ontwikkeling

In het winterseizoen 2014/2015 hebben weer en wind weer stevig huisgehouden op Engelsmanplaat en Rif. Ook was het voorjaar van 2015 langdurig droog.

Het Rif is met name aan de westkant flink afgevlakt, waarbij alle beginnende duinvorming is verdwenen. In het middendeel en de oostpunt zijn de duintjes flink gedecimeerd, maar er staan nog wel wat kleine duintjes met Biestarwegras. Enkele daarvan zijn ook nog begroeid met Noordse Helm. In de loop van het seizoen werd verspreid weer jonge begroeiing van Biestarwegras gezien. Ook staan er op het Rif nog enkele pollen Zeeraket.



Restant duintje op Rif, aug. 2015, foto: Nico Jonker

De Hiezel is verder afgevlakt en naar het zuiden verplaatst. De hoogteligging is nu zodanig dat succesvol broeden door vogels niet langer mogelijk is. Ook de HVP loopt bij een geringe verhoging al onder water.

Op de Engelsmanplaat zelf staan nog drie pollen Engels Slijkgras. De afmetingen zijn kleiner dan in voorgaande jaren, maar aan de aren was te zien dat ze wel hebben gebloeid. De veldjes met Zeekraal waren in het voorjaar zo goed als verdwenen, maar in de loop van de zomer werd weer voorzichtige hergroei waargenomen.



Duintje met Noordse Helm, Rif, aug. 2105, foto: Nico Jonker

Vogels: het broedseizoen 2015

Inleiding

Het jaar 2015 was opnieuw een goed jaar voor de broedvogels. De belangrijkste broedvogels in het gebied zijn 3 soorten sterns, Noordse Stern, Visdief en Dwergstern. De kolonie bevindt zich op het Rif en strekte zich dit jaar uit over bijna het hele gebied, met uitzondering van de westpunt. De sterns broedden zowel op losse lage duintjes als de wat hogere “duincomplexen” aan de oostkant, waarvan sommige 1 meter hoog t.o.v. de directe omgeving.

De kolonie is gemengd, de Visdief in het midden en de Noordse Sterns meer aan de randen. De Dwergsterns waren zowel aan de noordkant als aan de oostkant te horen. Dit jaar werd twee paar Strandplevier waargenomen, ook het aantal Scholeksters lijkt toegenomen.

Er is geen vondst gedaan van een nest of eieren van de Eidereend. Ook zijn er geen Grote Sterns waargenomen binnen de kolonie binnen de datumgrenzen.

Op 1 mei werden de eerste alarmerende sterns gehoord op het Rif en op 8 mei werd de eerste vestiging waargenomen. Op 10 mei zijn de borden om het gebied geplaatst. De kolonie bestond uit enkele concentraties met name op het oostelijk gedeelte en verder verspreid over een groot deel van het Rif. De omtrek van het gebied binnen de borden was 5 km. Hierna is nog tweemaal naar het westen uitgebreid, waarbij de omtrek met enkele tientallen procenten toenam.

Er is op 1 juni een integrale nestentelling gedaan. Met 11 personen is het gebied doorkruist. De onderlinge getalsverhouding tussen Noordse Stern en Visdief is op 26 mei door Harry Smit geschat vanaf de rand van de kolonie, op drie plaatsen.

Voor de Strandplevier en de Scholekster is de telling gebaseerd op nestvondsten of aanwezigheid in het gebied binnen de datumgrenzen.

De broedresultaten worden apart beschreven.

Het springtij is dit jaar mild geweest voor de kolonie. Op 4 juni was de eerste dreiging waarbij de kolonie droog is gebleven. Op 7 juli is het westelijke deel van het Rif ondergelopen en op 27 juli het gehele gebied. De eerste pulli zijn gezien op 15 juni. Op 24 en 25 juni werden halfwas en bijna vliegvlugge jongen gezien. Op 11 en 12 juli is een telling gemaakt vanaf de randen van de kolonie. Op 26 juli was de kolonie verlaten. Op 3 augustus zijn de borden weggehaald.

De beschreven telmethode is gebaseerd op de richtlijnen zoals door het SOVON geformuleerd (van Dijk A.J. 1993.)

Broedpogingen op de Hiezel (Engelsmanplaat oost)

De afnemende hoogte van de Hiezel maakt de daar gedane broedpogingen niet effectief. Een enkele volhoudende Scholekster en een losse stern doen elk jaar een poging. Ook dit jaar is een aantal keren een scholeksternest met eieren gevonden. Het aantal bezoekers is zodanig hoog dat er praktisch dagelijks verstoring is.

Verstoring

In het algemeen kan gezegd worden dat het deel van het Rif waar gebroed wordt, kwetsbaar is voor verstoring. Grofweg vanaf eind april, als er grote groepen sterns op doortrek tijdelijk verblijven en daarna in de vestigings- en broedperiode. Dit jaar was de kolonie vroeg verlaten.

Rodelijst soorten

Van de 6 gevonden soorten zijn er 3 die op de rode lijst voorkomen. De laatste rode lijst dateert van 2004. **Visdief** staat beschreven als *kwetsbare soort* (KW). Ook de **Dwergstern** is een *kwetsbare soort*.

Uit gegevens van het SOVON blijkt dat de populatie Dwergstern die dit jaar op het Rif heeft gebroed, ongeveer 6 a 7 % van het totale aantal binnen Nederland is. Vorig jaar was dit 10 tot 13 %.

(Hustings F., et al. 2004)

De Strandplevier valt onder de *bedreigde soorten* (BE).

Beschrijving per soort

Tussen haakjes het **aantal broedgevallen** en de **broedcode** zoals door SOVON in de handleiding beschreven is. Zonder nadere aanduiding gaat het om broedgevallen op het Rif.

- code 15: nest met eieren
- code 16: nest met jongen gezien, of de jongen in het nest gehoord.

Scholekster (Rif: 8 broedgevallen, code 15; Hiezel: 1 broedgeval, code 15)

Het Rif

Tijdens de integrale nestentelling op 1 juni zijn er op het Rif 8 nesten geteld. Dit is een verdubbeling ten aanzien van de tellingen uit voorgaande jaren. Gerekend vanaf 1 juni zouden de jongen vliegvlug geweest kunnen zijn voor de overstroming van 27 juli. Er zijn geen jongen waargenomen.

Hiezel

Op 27 mei wordt een nest met 2 eieren gevonden, op 14 juni een nest met 4 eieren en op 8 juli een nest met 3 eieren. Hier is geen vervolg van gezien, de Hiezel is op 8 juli vervolgens volledig overstroomd geweest.

Strandplevier (2 broedgevallen, code 16)

Tijdens het plaatsen van de borden op 8 mei worden 5 Strandplevieren gezien. Tijdens de integrale nestentelling van 1 juni worden twee paar waargenomen. Op 10 juni wordt op de Oostpunt net binnen de kolonie een paar gezien met 2 donsjongen.

Noordse Stern (174 broedgevallen, code 16)

Tijdens de integrale nestentelling van 1 juni zijn in totaal 436 nesten gevonden van de sterns. Bij observatie vanaf de rand van de kolonie is ingeschat dat daarvan 174 van de Noordse Stern zijn. Met hoogwater op 7 juli zijn er mogelijk nesten weggespoeld in het westelijke gedeelte van de kolonie. Het is ook mogelijk dat de jongen al zodanig mobiel waren dat ze het hogere deel op hebben kunnen zoeken, en dat ze bij de volledige overstroming van het Rif op 27 juli vliegvlug waren. Het broedresultaat staat hieronder apart beschreven.

Visdief (262 broedgevallen, code 16)

Tijdens de integrale nestentelling op 1 juni hebben we op het Rif 436 nesten Noordse Stern/Visdief geteld, waarvan 262 paren Visdief bleken te zijn bij de hierboven beschreven observatie. Ook dit jaar is het aantal Visdieven groter dan het aantal Noordse Sterns. Voor het broedresultaat geldt hetzelfde als voor de Noordse Stern.

Dwergstern (30 broedgevallen, code 16)

Tijdens de integrale telling van 1 juni zijn er 30 nesten geteld. Vorig jaar waren deze voornamelijk geconcentreerd op het Oost-Rif, dit jaar lijken ze meer verspreid te zitten en zijn ze zowel aan de oostkant als aan de noordkant van de kolonie actief.

Broedresultaat

Het is zoeken naar een methode om op het Rif een goed beeld te krijgen van het resultaat. Vorig jaar zijn er op een dag na een hoge waterstand enkele honderden jongen op de kleine duintjes van het Rif waargenomen. Als uitgangspunt kunnen we de begindata en de broedduur van de sterns (Noordse Stern 20-24 dagen; Visdief 21-22 dagen) en de tijdsperiode waarin de jongen vliegvlug zijn (Noordse Stern 21-24 dagen en Visdief 22-28 dagen) nemen (*Handbook of the Birds of Europe*).

Rekenend vanaf de eerste broedpogingen rond 10 mei zouden de jongen tussen 20 en 30 juni vliegvlug kunnen zijn. Hoe deze dan te tellen is nog een andere vraag, met hoogwater vanaf een boot of met laagwater met telescoop. Gezien de grootte van het gebied zou er dan ook een insteek in de kolonie gemaakt moeten worden.

Broedvogelstand op het Rif 2011 – 2015

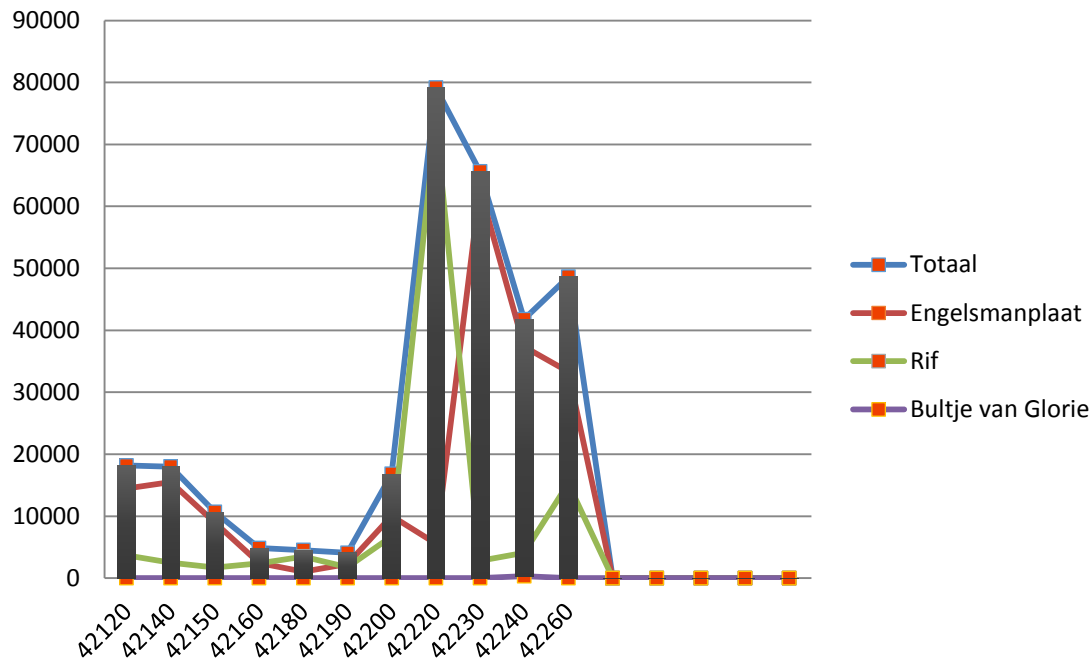
In de periode 1998 tot 2004 zijn er broedvogels aanwezig geweest op voornamelijk het Rif. Tussen 2004 en 2010 zijn er wel sterns aanwezig geweest, ook alarmerend. Vanaf 2011 is er weer kolonievorming en worden er nesten gevonden. De periode is te kort om er verder iets over te zeggen.

(zie bijlage 2: Voorlopig overzicht broedvogels op Engelsmanplaat en het Rif in de periode 1968 – 2014, Ron Mes)

	2011	2012	2013	2014	2015
Eidereend			1	1	
Scholekster		4	4	4	9
Strandplevier		1	-	1	2
Noordse Stern	23	67	70	68	174
Visdief	23	22	3	272	262
Dwergstern	23	41	32	65	30

Vogels: HVP-tellingen zomerseizoen 2015

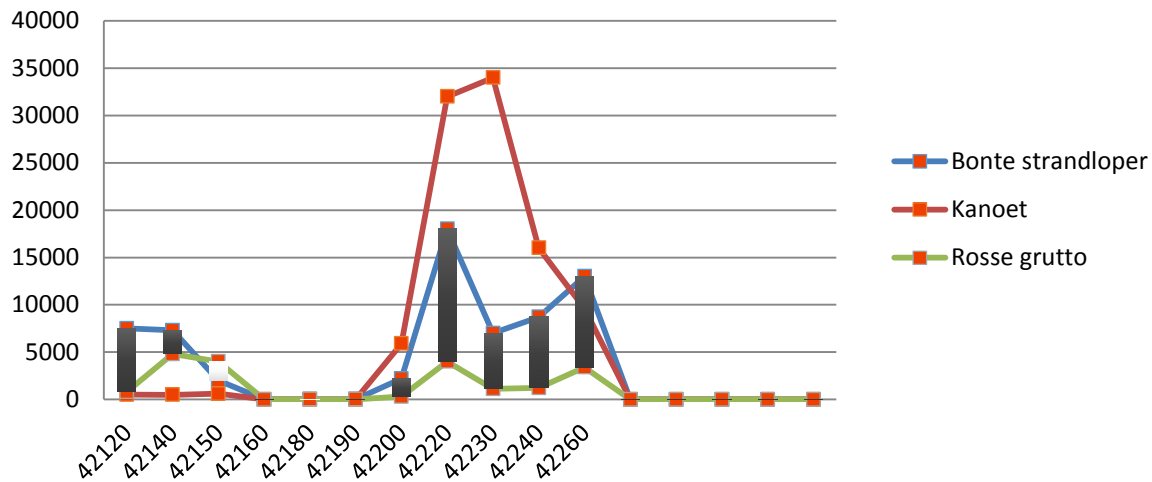
Wederom is er door het seizoen heen regelmatig geteld (minimaal twee keer per maand) en zijn de aantallen te vergelijken met tellingen van vorige jaren. Er worden slechts op één dag in het seizoen vogels waargenomen tijdens hoogwater op 't Bultje van Glorie, iets wat slecht te verklaren is. De pieken in het totale aantal wadvogels in april/mei en augustus/september zijn duidelijk waarneembaar in onderstaande grafiek.



Aantallen vogels geteld per HVP-telling

NB: 42120 = 24-04-2015; 42140 = 11-05-2015; 42150 = 23-05-2015; 42160 = 08-06-2015; 42180 = 23-06-2015; 42190 = 30-06-2015; 42200 = 15-07-2015; 42220 = 03-08-2015; 42230 = 11-08-2015; 42240 = 24-08-2015; 42260 = 15-09-2015

Een nog sterkere trend is waarneembaar voor de bekende treksoorten, zoals de Bonte Strandloper, Kanoet en Rosse Grutto. Deze soorten worden in de maand juni helemaal niet waargenomen. Hun aantallen nemen dan in juli sterk toe tot een maximum van meer dan 30.000 exemplaren, in het geval van de Kanoeten. Vanaf half augustus beginnen deze hoge aantallen weer af te nemen.



Aantal drie steltlopersoorten per HVP-telling

Vogels: overige waarnemingen

De waarnemingen van de niet-broedvogels zijn opgenomen in bijlage 5. Vermeldenswaard is het overzomeren van de Slechtvalk op de Engelsmanplaat en omgeving en de Lepelaars die regelmatig in een klein aantal op het wad foerageren. Begin augustus werden weer Reuzensterns waargenomen (max. 11 ex.), maar van een slaapplek van de omvang van 2014 was dit jaar geen sprake. Waarnemingen overige fauna

De zeehonden worden in het hoofdstuk hierna behandeld. In bijlage 6 zijn waarnemingen van een aantal insecten (o.a. vlinders, libellen) weergegeven. Vermeldenswaard is de recente toename van de Penseelkrab (in ieder geval vanaf 2013) op de Engelsmanplaat. Op de Oude Kaap werden er meer dan 100 geteld, waarbij ze daar talrijker waren dan de Strandkrab.



Mannetje Penseelkrab met haardotjes op scharen, Engelsmanplaat 04-06-2015, foto: Piet Veel

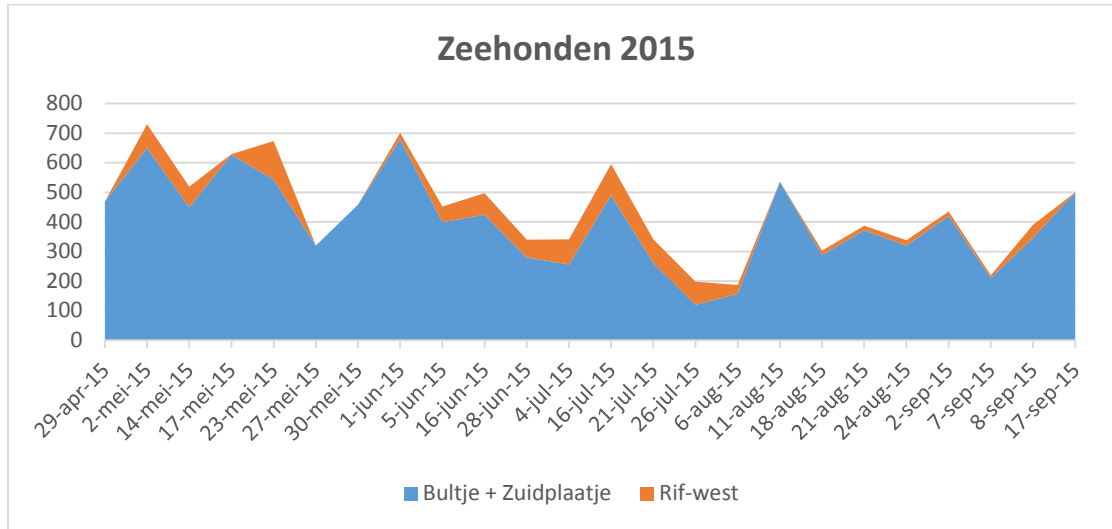
Zeehonden Engelsmanplaat en Rif

In onderstaande tabel zijn de tellingen van het aantal zeehonden weergegeven. Het maximumaantal van 730 ex. werd geteld op 2 mei. Dat betekent dat bijna 10% van de Nederlandse populatie in de Waddenzee (in 2015 ca. 7500 ex.) zich in ons onderzoeksgebied bevond.

De variatie in aantallen wordt deels veroorzaakt door variabele momenten van tellen binnen de getijdencyclus

Regelmatig bevinden zich ook enkele Grijze Zeehonden, vnl. aan de Noordzeekant van het Rif, in het gebied. Bij de tellingen worden deze niet onderscheiden.

Datum	Bultje + Zuidplaatje	Rif-west	Totaal	Datum	Totaal
29-apr.-15	469	0	469	29-apr.-15	469
2-mei-15	650	80	730	2-mei-15	730
14-mei-15	450	69	519	14-mei-15	519
17-mei-15	627	2	629	17-mei-15	629
23-mei-15	543	130	673	23-mei-15	673
27-mei-15	320	0	320	27-mei-15	320
30-mei-15	458	0	458	30-mei-15	458
1-jun.-15	680	21	701	1-jun.-15	701
5-jun.-15	399	53	452	5-jun.-15	452
16-jun.-15	424	73	497	16-jun.-15	497
28-jun.-15	280	60	340	28-jun.-15	340
4-jul.-15	256	85	341	4-jul.-15	341
16-jul.-15	490	105	595	16-jul.-15	595
21-jul.-15	261	80	341	21-jul.-15	341
26-jul.-15	120	78	198	26-jul.-15	198
6-aug.-15	157	30	187	6-aug.-15	187
11-aug-15	536	0	536	11-aug-15	536
18-aug.-15	288	15	303	18-aug.-15	303
21-aug.-15	372	15	387	21-aug.-15	387
24-aug.-15	320	18	338	24-aug.-15	338
2-sep.-15	420	15	435	2-sep.-15	435
7-sep.-15	211	9	220	7-sep.-15	220
8-sep.-15	346	44	390	8-sep.-15	390
17-sep.-15	500	0	500	17-sep.-15	500



De Zilverwind zet wadlopers af op het Rif, 31-05-2015, foto: Piet Veel

Monitoring van menselijke activiteiten

Ook in 2015 hebben de vogelwachters naast hun natuurmonitoring veel aandacht besteed aan de monitoring van de recreatie. De resultaten van deze monitoring zijn in onderstaande tabel samengevat.

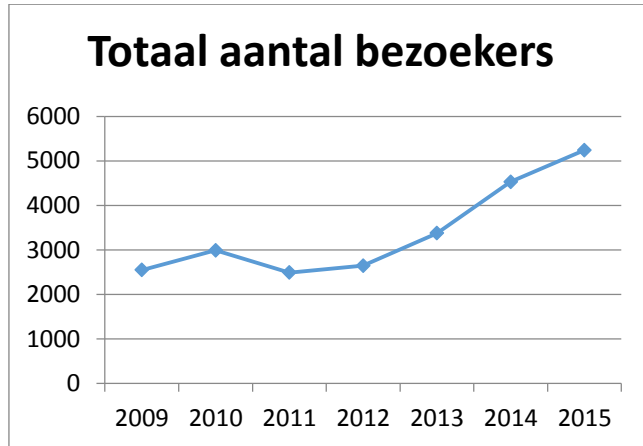
Tabel totaal gescoorde aantallen bezoekers naar categorie

Jachten, vliegtuig, wadlopers, wadwachten	
Jaar	2015
Periode	24/4-15/9
N = aantal monitoring etmalen	143
Recreatiejachten die rond Engelmanplaat / Rif droogvielen (excl. kayak)	509
Aantal kayakers of surfers	75
Aantal windsurfers + kitesurfers	37
Aantal rondvaartboten	110
Aantal RIB's passerend en/of met bezoekers aan wal	53
Aantal mensen dat vanaf vaartuig E'plaat / Rif betreedt	3020
Aantal daarbij meegenomen honden	44
Aantal daarvan loslopend	8
Aantal keren dat personen (of schepen) in gesloten gebied komen (incl. hvp)	47
Vliegtuigen, helicopters, straaljagers, overig	
Aantal vliegtuigen, heli's, straaljagers, overig passerend	192
Aantal dat daarbij vogels "verstoot" (naar interpretatie van wadwacht)	21
Aantal dat daarbij zeehonden "verstoot" (naar interpretatie van wadwacht)	4
Aantal keren dat personen het gesloten zeehondengebied betreden/aanleggen/droogvallen	7
Wadlopers	
Aangevoerd per boot	1711
Lopend van de wal (excl. wadwachten)	508
Wadwachten zelf	
Aantal keren ronde over E'plaat lopend (LW; excl. nabijheid huisje)	111
Aantal keren ronde (deel van) Rif (verkenning broedvogels)	57
Aantal keren ronde overig gebied	12
Aantal rondvaarten met rubberboot	9
Aantal wadlopende wadwachten van/naar de wal	45
Eventuele beroepsvaartuigen (bijv kokkelvisser)	
Aantal kokkelvisser (de schepen)	15
Aantal overige schepen beroeps	15

Opmerking bij deze tabel.

In 2015 was de registratieperiode langer, waardoor de totaalaantallen uiteraard hoger uitvielen. Er werden gedurende de "extra dagen" 216 "extra bezoekers" geteld. Het totaalbeeld wijzigt hierdoor dus nauwelijks of niet. Er is (met én zonder deze extra

dagen) ten opzichte van 2014 sprake van een reële groei naar ruim 5000 bezoekers. Het in 2014 geopperde “Werelderfgoed-effect” (meer bezoekers door de golf aan Werelderfgoedpubliciteit) zet zich door. Mogelijk is er wel sprake van een aanstaande afvlakking (“een verzadigingskromme”). Bij de verwerking van de cijfers in de volgende figuren is met de langere waarnemingsperiode geen rekening gehouden.



Totaal aantal bezoekers 2009-2015.
Voortzetting van het “Werelderfgoed-effect”.

Genieten en/of incidenten?

De ruim 5000 bezoekers geven meestal geen problemen. Er wordt gewoon genoten van het wad. Maar een kleine groep veroorzaakt incidenten. Als er naar de opvatting van de vogelwachter sprake is van een “incident”, wordt een incidentenformulier ingevuld. Deze formulieren leveren bruikbare informatie op voor de beheerder van het gebied Staatsbosbeheer en de “Waddenunit” van het ministerie van EZ (MS Krukkel). Bij ernstige incidenten worden de BOA’s van de Waddenunit geïnformeerd en wordt geprobeerd gepaste maatregelen te treffen. In sommige gevallen zijn daarbij nog andere instanties ingeschakeld (Verkeerspost Schiermonnikoog, Natuurmonumenten, politie etc.). Dit zijn gelukkig uitzonderlijke situaties.

Hieronder worden de incidenten nader geanalyseerd. Bij twee incidenten waren tegelijkertijd één RIB + twee kitesurfers betrokken die zorgen voor een dubbel- of combitelling (aangeduid met *).

In het *aantal* incidenten is geen duidelijke trend te signaleren; wel is er sprake van een verschuiving van veroorzakers. In 2015 waren de surfers (wind + kite) niet zozeer talrijk als wel extreem verstorend aanwezig. Zie verder bij de paragraaf Surfers.

2015	Incidenten
10	zeer ernstig
5	ernstig
5	matig
2	licht
1	geen / onduidelijk
23	totaal

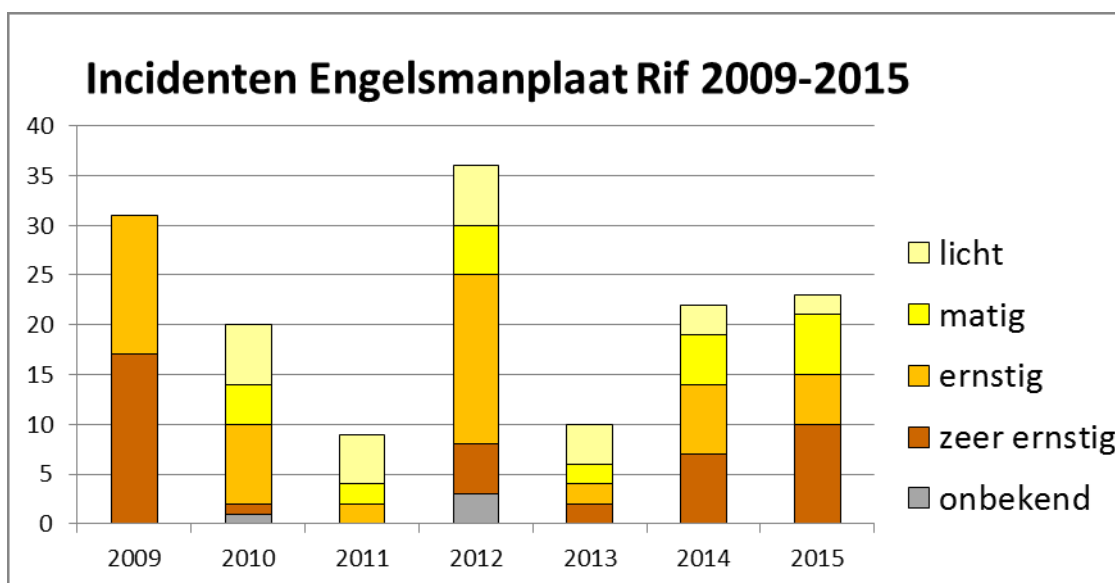
Beoordeling van de ernst van de incidenten (2015) door vogelwachters (incl. twee dubbeltellingen RIB+kites)

Veroorzakers van incidenten 2015

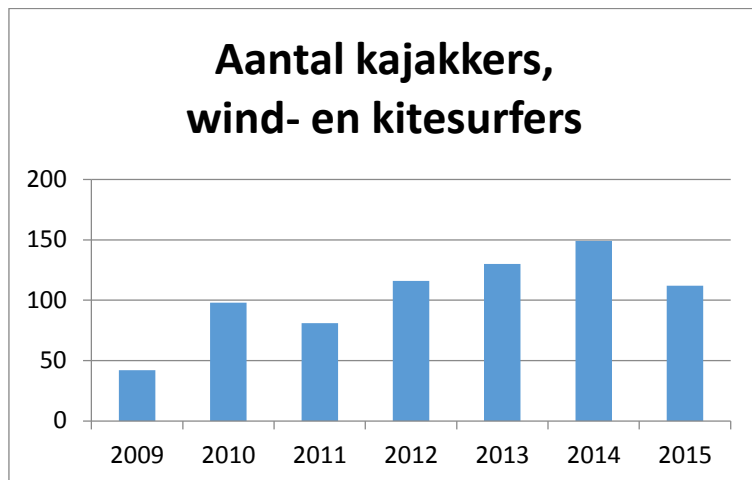


In 2015 werden incidenten vooral veroorzaakt door windsurfers, kitesurfers, zeiljachten en RIB's.

Incidenten Engelsmanplaat Rif 2009-2015



Trend van incidenten Engelsmanplaat Rif 2009-2015



Aantal kajakkers 2009-2015

Categorie naar afnemende ernst van verstoring in 2015	Aantal incidenten	Totaal aantal per categorie	Deel dat een incident veroorzaakt
Windsurfer	6	37	27 %
Kitesurfer	4		
Zeiljacht	4	509	< 1 %
Straaljager	3	192 (alle vliegtuig)	2 %
Vliegtuig Kustwacht	1		
RIB / rubberboot	4	53	7 %

Relatief aandeel in verstoringen door verschillende categorieën recreanten

Rust en verstoring, onderzoek 2015 Engelsmanplaat

Doel

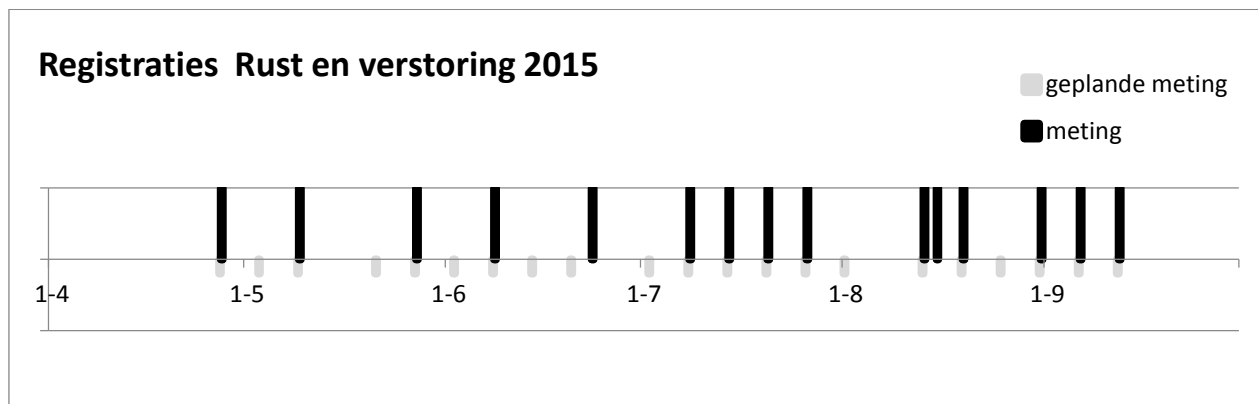
In 2015 is voor het eerst een klein onderzoek uitgevoerd met als doel te beschrijven, hoe vaak er onder “normale” omstandigheden verstoringen van de rust op de hoogwatervluchtplaatsen op de Engelsmanplaat optreden.

Opzet van het onderzoek

Een verstoring is gedefinieerd als een afwijking van het normale patroon/proces van opvullen en leeglopen van de hoogwatervluchtplaats. De registratieperiode duurde van drie uur voor HW tot drie uur na HW: een lange zit van zes uren. Alléén de HVP op Engelsmanplaat werd gevolgd. Er is onderscheid gemaakt in verstoring door een natuurlijke bron of een menselijke bron.

Vooraf zijn - verspreid over de week - voorkeursdatums geprikt, in principe met tussenpozen van acht dagen. De vrijdagen werden uitgesloten, omdat de vrijdag de wisseldag van de vogelwachters is. De dagen waarop geregistreerd werd, zijn dus niet door het voorvallen van incidenten gestuurd, maar zijn aselekt en beschrijven “normale dagen”.

Planning en de uitvoering hadden beter gekund, maar er is in totaal toch vijftien keer geregistreerd met een spreiding over het seizoen die heel redelijk lijkt. Door sommige vogelwachters werd geklaagd over de lange duur van één registratie. Dank gaat naar hen uit voor hun medewerking en geduld.



Resultaten

1. Acht keer van de vijftien keer was er sprake van een verstoring door een menselijke of natuurlijke bron.
2. Vijf verstoringen werden veroorzaakt door een menselijke bron.
3. Acht verstoringen werden veroorzaakt door een natuurlijke bron. Daarbij was er één periode met vier á vijf verstoringen door dezelfde slechtvalk.
4. Menselijke verstoringen waren kort tot zeer langdurend (van enkele minuten tot twee à drieënehalf uur)
5. Natuurlijke verstoringen zijn kortdurend (enkele minuten tot maximaal 30 minuten).

In de als bijlage 8 (blz.34) bijgevoegde tabel staat een gedetailleerde beschrijving per registratieperiode.

Surfers

Het totaal aantal kajakkers, wind- en kitesurfers was in 2015 met ruim 100 duidelijk lager dan in 2014 (het totaal lag toen rond de 150). De gestage groei, van 2009 tot 2015, in het totaal aantal rond EMP waargenomen beoefenaars, lijkt daarmee niet door te zetten. Wat betreft verstoringseffecten vertoont deze groep helaas wel een forse toename ten opzichte van 2014. Van de ruim 20 verstoringmeldingen konden er in 2014 vier op het conto van kajakkers, wind- en kitesurfers worden geschreven. In 2015 is het aantal verstoringmeldingen wederom ruim 20, maar het aandeel van kajakkers, wind- en kitesurfers is hierin maar liefst 12.

Kajakkers, wind- en kitesurfers verschijnen vrijwel altijd in groepjes van veelal 3 tot 5 personen. Het totaal aantal personen in deze categorie (ruim 100) is een optelsom van 37 genoteerde groepsbezoeken. Er blijkt uit de getallen geen verband tussen het optreden van een verstoring en het aantal personen in een groep en ook de ernst van de verstoring lijkt niet samen te hangen met de groeps grootte. Van deze 37 (groeps)bezoeken hebben er dus 12 geleid tot een zodanige verstoring dat die in een officiële verstoringmelding heeft geresulteerd. Een dergelijke hoge score is bij geen enkele andere verstoringscategorie (zeiljacht, vliegtuig etc.) terug te vinden.

De ernst van de verstoring is bij kajakkers, kite- en windsurfers veelal hoog: van de 12 verstoringmeldingen zijn er 7 als ernstig tot zeer ernstig gekwalificeerd. Een zelfde verhouding van ruim 60% ernstig + zeer ernstig, is overigens ook bij andere categorieën (zeiljacht, vliegtuig etc.) aan de orde.

Kajakkers komen in de verstoringstatistieken dit jaar nauwelijks terug. Er is één incident genoteerd van een kajaker die een zeehond van de Hiezel heeft doen vluchten. Alle overige incidenten komen op rekening van kitesurfers (4 maal, allemaal op het Oost-Rif) en windsurfers (7 maal, meest op de Hiezel). Wat betreft de ernst van de verstoring valt het op dat de 4 verstoringen van kitesurfers allemaal als ernstig tot zeer ernstig zijn ervaren, terwijl bij de windsurfers 'maar' 3 van de 7 in de hoog-ernstige categorieën vallen. Zie daartoe ook het overzicht in bijlage 8.

Geconcludeerd kan worden dat het totaal aantal incidenten niet wezenlijk afwijkend is van vorig jaar en dat het totaal aantal personen dat kajakkend, kite- en windsurfend de EMP heeft bezocht, zelfs lager is geweest dan vorig jaar. Het aandeel van met name de surfers in de incidenttellingen en ernst van incidenten is evenwel fors en zwaar.

Opgemerkt moet worden dat wind- en kitesurfen niet is toegestaan rond EMP en Rif; voor dit type surfen zijn aparte locaties aangewezen en EMP en Rif horen daar nadrukkelijk niet bij. Het aanspreken van deze groep blijft een lastige aangelegenheid. vanwege hun hoge snelheid, hun vermogen ook in ondiep water die snelheid te bewaren en/of de beschikbaarheid van een rubberboot. Wij gaan als wadwachten dan ook niet surfers met een rubberboot achterna, maar stellen de BOA's van MinEZ, kustwacht en/of politie op de hoogte. In de paar gevallen dat wadwachten surfers wel hebben kunnen aanspreken, is ook onbekendheid met de regels gebleken. Het lijkt er op dat deze groep van bezoekers met de huidige communicatiekanalen niet (voldoende) bereikt wordt. Een meer specifieke gerichte voorlichting is noodzakelijk.

Literatuur

broedvogels:

Van Dijk A.J. 1993.

Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON, Beek-Ubbergen.

Hustings F., Borggreve C., van Turnhout C. & Thissen J. 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Handbook of the Birds of Europe, The Middle East and North Africa.

Lijst van bijlagen:

- Bijlage 1 Vogelwachters/wadwachters 2015
- Bijlage 2 Voorlopig overzicht broedvogels Engelsmanplaat en Rif 1968 – 2014
- Bijlage 3 HVP-tellingen zomerseizoen 2015
- Bijlage 4 Ligging HVP's op vier verschillende data
- Bijlage 5 Overige vogelwaarnemingen Engelsmanplaat en Rif
- Bijlage 6 Waarnemingen overige fauna
- Bijlage 7 Tijdsbesteding wadwachten
- Bijlage 8 Basisgegevens onderzoek Rust en verstoring
- Bijlage 9 Overzicht incidenten met kite- en windsurfers en kajakkers 2015

Bijlage

1. Vogelwachters/wadwachters 2015

	Van	Tot	Vogelwachters	Feestdagen
01	24/04	01/05	Nanda Lauriks en Reinier Schretlen	
02	01/05	08/05	Wout Bakker en Rinske Koster	5 mei bevrijdingsdag
03	08/05	15/05	Fred Koster en Andries Venema	14 mei Hemelvaartsdag
04	15/05	22/05	Anneke Looyenstein en Niko Hoebe	
05	22/05	29/05	Harry Smit en Truce van der Pal	24 en 25 mei Pinksteren
06	29/05	05/06	Piet Veel en Marianne Narold	
07	05/06	12/06	Anneke Bouman en Dries Olsthoorn	
08	12/06	19/06	Cees en Tineke de Haan	
09	19/06	26/06	Theo Bakker en Mar Neeft	
10	26/06	03/07	Rob Heinsbroek en Yvonne Boon	
11	03/07	10/07	Kees en Annebeth Olsthoorn	
12	10/07	17/07	Frank Koster en Mirjam Veeken	
13	17/07	24/07	Hennie van Amstel en George	
14	24/07	31/07	Ron Mes en Ellen Pont	
15	31/07	07/08	Marijke Schrier en Nico Jonker	
16	07/08	14/08	Jeroen van Wetten, Karl Philips, Rachel van Assumburg	
17	14/08	21/08	Ger Molenaar en Ofra Carmi	
18	21/08	28/08	Vasco van der Boon en Aielle Arens	
19	28/08	04/09	Arie Baas en Bob Giskes	
20	04/09	11/09	Wim Bart Stoop en Fred van Vliet	
21	11/09	18/09	Edwin Post en Rob Strietman	

Bijlage

2. Overzicht broedvogels periode 1968-2014

Voorlopig overzicht broedvogels (Visdief, Noordse Stern en Dwergstern) op Engelsmanplaat en het Rif (van Engelsmanplaat) in de periode 1968-2014

2 april 2015
Ron Mes

Inleiding

Op verzoek van Berco Hoegen Staatsbosbeheer is ten behoeve van de ecologische onderbouwing van de aanvraag van vergunningen voor de bouw van een nieuwe observatiehut op de Engelsmanplaat, een overzicht samengesteld van de drie belangrijke broedvogelsoorten op Engelsmanplaat en Rif (van de Engelsmanplaat).

Rob Strietman wordt bedankt voor zijn commentaar op een concept.

Data

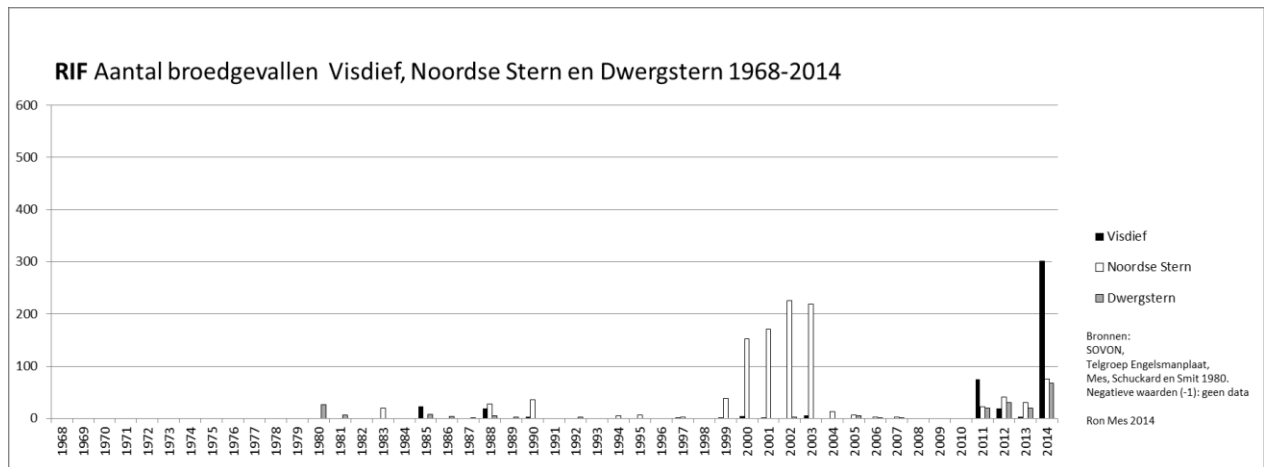
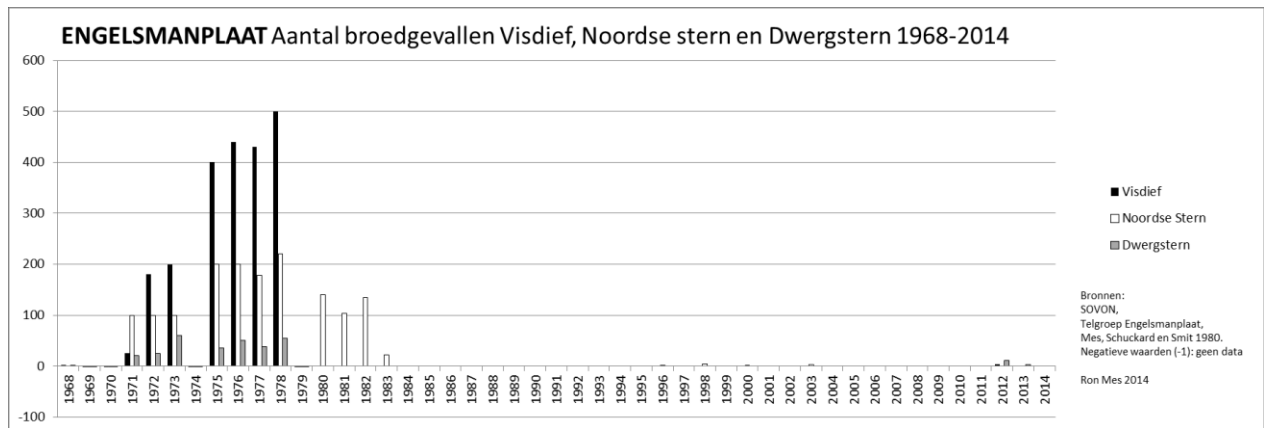
De informatie is samengesteld uit een drietal bronnen: de databases van SOVON (BMP en Kolonievogels), Telgroep Engelsmanplaat en het boekje Flora en Fauna van de Engelsmanplaat uit 1980 (Mes, Schuckard en Smit, 1980).

Dit overzicht is nu nog onvolledig en behandelt slechts drie soorten (Visdief, Noordse Stern en Dwergstern). Er zijn in deze periode van 46 jaar nog meer broedvogelsoorten geweest waarvan de Strandplevier - uit het oogpunt van de natuurbescherming - de belangrijkste soort is. De gegevens van de overige broedvogels zijn op dit moment wel beschikbaar voor de periode 1968-1978 maar nog niet (volledig) voor de "recente" periode (1979 tot heden). Gegevens ouder dan 1968 zijn alleen indicatief beschikbaar. Het is mijn bedoeling de data voor 1979-heden te zijner tijd aan te vullen.

Geomorfologie stuurt de veranderingen

De broedvogels zaten tot het begin van de tachtiger jaren allemaal op Engelsmanplaat. Die periode met broedende sterns en (soms) meeuwen, gaat terug tot in de dertiger jaren van de 20^e eeuw. In de tachtiger jaren waren er incidenteel kleine vestigingen vooral op het Rif. In de jaren 1999 tot en met 2003 broedde er weer een substantieel aantal Noordse Sterns op het Rif. Daarna bleef het stil tot 2011. Van 2011 tot en met 2014 zien we weer een groeiend aantal broedende sterns, maar vrijwel allemaal op het Rif.

Deze ontwikkeling - van een forse kolonie op de Engelsmanplaat naar een weer opbloeiende kolonie op het Rif - hangt samen met de geomorfologische ontwikkelingen. Het Rif zakt af naar het zuiden en hoogt zienderogen op met veel primaire duinvorming; de Engelsmanplaat wordt steeds lager, met als hoogste punt de vloedhaak (de Hiezel), die evenwel steeds lager komt te liggen en zich zuidwaarts verplaatst. De sterns volgen deze ontwikkeling. Daarnaast kunnen factoren elders (zoals overstromingen van andere broedkolonies) een rol gespeeld hebben bijvoorbeeld in 1999 / 2000.



Bronnen (alfabetisch)

Mes, R., R. Schuckard en H. Smit 1980

Flora en Fauna van de Engelsmanplaat.

Stichting Veth tot steun van Waddenonderzoek, Leiden.

SOVON

Databases BMP en kolonievogels.

Staatsbosbeheer

Verslagen vogelwachters, diverse jaren.

Website Telgroep Engelsmanplaat, monitoring pagina

<http://rg0.home.xs4all.nl/Engelsmanplaat/webpaginas/Monitoring.html>

Bijlage

3. HVP-tellingen zomerseizoen 2015

Alle gebieden (WG2310 + WG2320 + WG2330)

	Datum	24-apr	11- mei	23- mei	08-jun	23- jun	30- jun	15-jul	03-aug	11-aug	24-aug	15-sep
Vogelsoort	Euring- code											
Fuut	90	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Aalscholver	720	18	28	16	12	21	13	16	135	21	86	99
Lepelaar	1440	0	0	0	0	0	0	0	2	6	3	0
Knobbelzwaan	1520	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Canadese Gans (gr)	1661	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brandgans	1670	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rotgans	1680	0	0	0	0	0	0	7	1	0	0	94
Bergeend	1730	2	6	4	2	0	15	0	3	0	35	28
Smient	1790	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wintertaling	1840	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3
Wilde Eend	1860	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eidereend	2060	460	465	750	1170	2570	420	469	377	261	414	250
Zwarte Zee-eend	2130	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Middelste Zaagbek	2210	0	9	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Slechtvalk	3200	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2	2
Scholekster	4500	2200	305	173	80	360	311	544	2700	3100	1890	3500
Kluut	4560	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bontbekplevier	4700	0	2	0	0	0	0	0	2	0	250	0
Zilverplevier	4860	1600	3050	1250	2	0	0	0	600	570	2200	5000
Kanoet	4960	500	480	600	0	0	0	5900	32000	34000	16000	9600
Drieteenstrandloper	4970	1600	1100	1700	2670	0	0	0	1200	1550	1550	1200
Kleine Strandloper	5010	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krombekstrandloper	5090	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bonte Strandloper	5120	7500	7300	2000	0	11	11	2200	18000	7000	8710	13000
Rosse Grutto	5340	800	4800	4000	0	20	11	300	4000	1105	1210	3400
Regenwulp	5380	4	45	0	0	0	0	0	10	0	2	0
Wulp	5410	1300	0	1	0	560	1295	632	2400	4660	1675	5100
Zwarte Ruiters	5450	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tureluur	5460	0	3	0	0	0	0	0	10	0	10	0
Groenpootruiter	5480	0	35	0	0	0	2	280	700	168	500	12
Steenloper	5610	0	0	0	0	0	0	0	60	12	60	8
Dwergmeeuw	5780	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	5820	400	6	0	170	20	1035	4500	10000	3350	3340	4000
Stormmeeuw	5900	300	43	0	320	770	720	1450	6400	9600	1680	1100
Kleine Mantelmeeuw	5910	200	6	0	188	23	21	13	103	105	30	8
Zilvermeeuw	5920	600	27	180	240	170	245	500	360	53	2100	2200

Grote Mantelmeeuw	6000	0	0	0	0	1	0	0	3	0	5	28
meeuw spec (vermijden)	6049	200	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reuzenster	6060	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grote Stern	6110	300	0	0	0	0	0	0	60	63	1	0
Visdief	6150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Noordse Stern	6160	0	0	0	0	0	0	0	0	16	0	0
Visdief /Noordse Stern	6169	200	255	0	0	0	0	0	25	0	0	0
Dwergster	6240	0	8	0	0	0	0	0	10	0	12	0
Zwarte Stern	6270	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Brilduiker		0	0	0	0	0	0	0	0			0
Grauwe Gans		0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0
Blauwe Reiger		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal		18185	17997	10676	4854	4526	4099	16811	79167	65640	41775	48632

Engelsmanplaat WG2310

	Datum	24-apr	11-mei	23- mei	08- jun	23- jun	30- jun	15-jul	03-aug	11-aug	24-aug	15-sep
Vogelsoort	Euring- code											
Fuut	90	0										
Aalscholver	720	8	21	4	3	6	10	5	98	5	36	31
Lepelaar	1440							0	2	6	3	
Knobbelzwaan	1520							0				
Canadese Gans (gr)	1661							0				
Brandgans	1670							0				
Rotgans	1680							7				72
Bergeend	1730		2		2		9	0	1		33	24
Smient	1790							0				
Wintertaling	1840							0	3			3
Wilde Eend	1860							0				
Eidereend	2060	60	25	50	30	170	140	229	57	216	50	160
Zwarte Zee-eend	2130							0				
Middelste Zaagbek	2210							0				
Slechtvalk	3200	1						0			1	2
Scholekster	4500	1800	65	3			135	14	0	1920	580	900
Kluut	4560							0				
Bontbekplevier	4700		2					0			250	
Zilverplevier	4860	1000	2900	1250	2			0		570	2150	4000
Kanoet	4960	500	480	600				4900		34000	16000	9000
Drieteenstrandloper	4970	1200	650	860	2040			0		1550	1000	700
Kleine Strandloper	5010							0				
Krombekstrandloper	5090							0				

Bonte Strandloper	5120	7000	6700	2000		11	11	1800		7000	8610	11000
Rosse Grutto	5340	800	4500	4000			11	220		1040	1010	3000
Regenwulp	5380	4	45					0			2	
Wulp	5410	1300		1			770	2		4200	1575	
Zwarte Ruiter	5450							0				
Tureluur	5460		3					0			0	
Groenpootruiter	5480		35				2	280		168	500	12
Steenloper	5610							0		12	60	8
Dwergmeeuw	5780							0				
Kokmeeuw	5820	0	6	170	20	720	1700	3000	3100	2500	2800	
Stormmeeuw	5900	0	28	140	700	360	700	2400	9000	1480	500	
Kleine Mantelmeeuw	5910	100	4	8	12	10	3	23	3	20		
Zilvermeeuw	5920	300	27	180	70	110	120	200	10	18	1500	1100
Grote Mantelmeeuw	6000					1		0			2	1
meeuw spec (vermijden)	6049	200										
Reuzenster	6060							0	0			
Grote Stern	6110							0			1	
Visdief	6150							0			2	
Noordse Stern	6160							0		16		
Visdief / Noordse Stern	6169	200	15									
Dwergster	6240		8					0			7	
Zwarte Stern	6270							0				
Brilduiker												
Kleine Jager												
Blauwe Reiger												
Totaal		14473	15516	8948	2465	1030	2298	10060	5594	62824	37372	33313

Rif
WG2320

	Datum	24-apr	11-mei	23- mei	08- jun	23- jun	30- jun	15-jul	03-aug	11- aug	24-aug	15-sep
Vogelsoort	Euring- code											
Fuut	90			1								
Aalscholver	720	10	7	12	9	15	3	11	37	16	30	68
Lepelaar	1440							0			0	
Knobbelzwaan	1520							0				
Canadese Gans (gr)	1661							0				
Brandgans	1670							0				
Rotgans	1680							0	1			22
Bergeend	1730	2	4	4			6	0	2		2	4
Smient	1790							0				

Wintertaling	1840							0				
Wilde Eend	1860							0				
Eidereend	2060	400	440	700	1140	2400	280	240	320	45	64	90
Zwarte Zee-eend	2130							0				
Middelste Zaagbek	2210		9	1				0				
Slechtvalk	3200							0	1		1	
Scholekster	4500	400	240	170	80	360	176	530	2700	1180	1310	2600
Kluut	4560							0				
Bontbekplevier	4700							0	2		0	
Zilverplevier	4860	600	150					0	600	0	50	1000
Kanoet	4960							1000	32000	0	0	600
Drieteenstrandloper	4970	400	450	840	630			0	1200		550	500
Kleine Strandloper	5010							0				
Krombekstrandloper	5090							0				
Bonte Strandloper	5120	500	600					400	18000		100	2000
Rosse Grutto	5340		300			20		80	4000	65	200	400
Regenwulp	5380							0	10		0	
Wulp	5410					560	525	630	2400	460	100	5100
Zwarte Ruiter	5450							0				
Tureluur	5460							0	10		10	
Groenpootruiter	5480							0	700	0	0	
Steenloper	5610							0	60		0	
Dwergmeeuw	5780							0				
Kokmeeuw	5820	400					315	2800	7000	250	840	1200
Stormmeeuw	5900	300	15		180	70	360	750	4000	600	200	600
Kleine Mantelmeeuw	5910	100	2		180	11	11	10	80	102	10	8
Zilvermeeuw	5920	300			170	60	125	300	350	35	600	1100
Grote Mantelmeeuw	6000							0	3		3	27
meeuw spec (vermijden)	6049		24									
Reuzenster	6060							0				
Grote Stern	6110	300						0	60	63	0	
Visdief	6150							0			0	
Noordse Stern	6160							0				
Visdief / Noordse Stern	6169		240						25			
Dwergstern	6240							0	10		5	
Zwarte Stern	6270							0	2			
Zwarte Zee-eend												
Grauwe Gans											8	
Totaal		3712	2481	1728	2389	3496	1801	6751	73573	2816	4083	15319

Bultje van Glorie WG2330

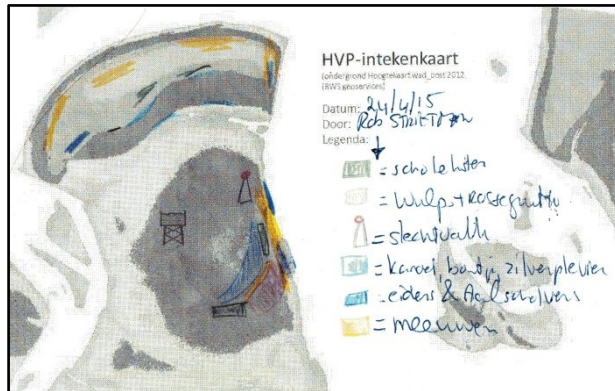
	Datum	24-apr	11- mei	23- mei	8-jun	23- jun	30- jun	15-jul	3-aug	11- aug	24-aug	15-sep
Vogelsoort	Euring- code											
Fuut	90											
Aalscholver	720										20	
Lepelaar	1440										0	
Knobbelzwaan	1520											
Canadese Gans (gr)	1661											
Brandgans	1670											
Rotgans	1680											
Bergeend	1730										0	
Smient	1790											
Wintertaling	1840											
Wilde Eend	1860											
Eidereend	2060										300	
Zwarte Zee-eend	2130											
Middelste Zaagbek	2210											
Slechtvalk	3200										0	
Scholekster	4500										0	
Kluut	4560											
Bontbekplevier	4700										0	
Zilverplevier	4860										0	
Kanoet	4960										0	
Drieteenstrandloper	4970										0	
Kleine Strandloper	5010											
Krombekstrandloper	5090											
Bonte Strandloper	5120										0	
Rosse Grutto	5340										0	
Regenwulp	5380										0	
Wulp	5410										0	
Zwarte Ruiter	5450											
Tureluur	5460										0	
Groenpootruiter	5480										0	
Steenloper	5610										0	
Dwergmeeuw	5780											
Kokmeeuw	5820										0	
Stormmeeuw	5900										0	
Kleine Mantelmeeuw	5910										0	
Zilvermeeuw	5920										0	
Grote Mantelmeeuw	6000										0	
meeuw spec (vermijden)	6049											
Reuzenstern	6060											

Grote Stern	6110											0	
Visdief	6150											0	
Noordse Stern	6160												
Visdief / Noordse Stern	6169												
Dwergstern	6240											0	
Zwarte Stern	6270												
Brilduiker												0	
Kleine Jager													
Blauwe Reiger													
Totaal		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	320	0

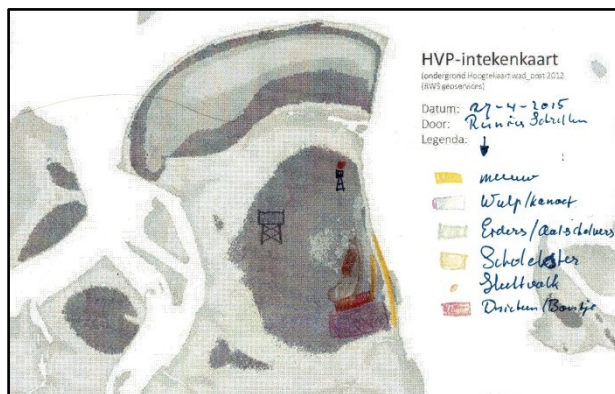
Bijlage

4. Ligging van Hoogwatervluchtplaatsen

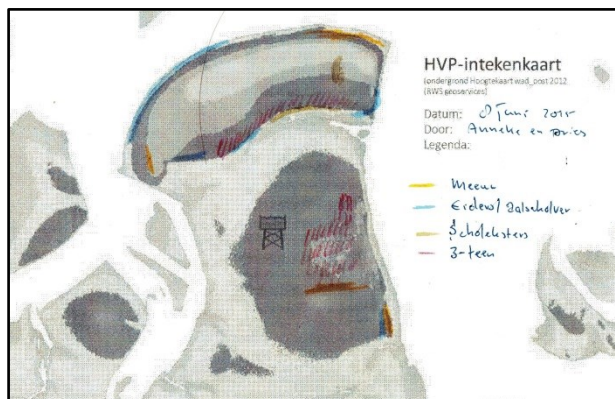
Ligging van de Hoogwatervluchtplaatsen van Engelsmanplaat en Rif op vier dagen in 2015 (ondergrond RWS-WMS, hoogte platen 2012).



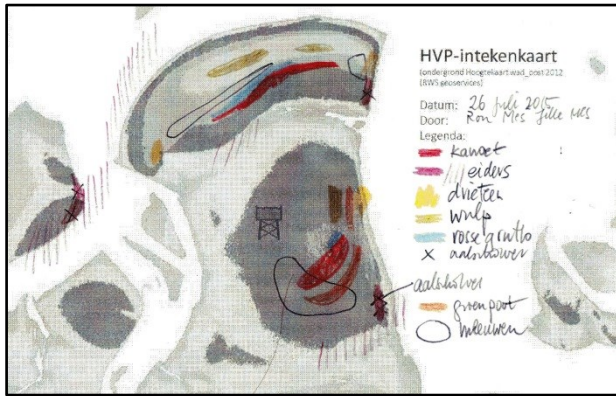
HVP's 24 april 2015



HVP's 27 april 2015

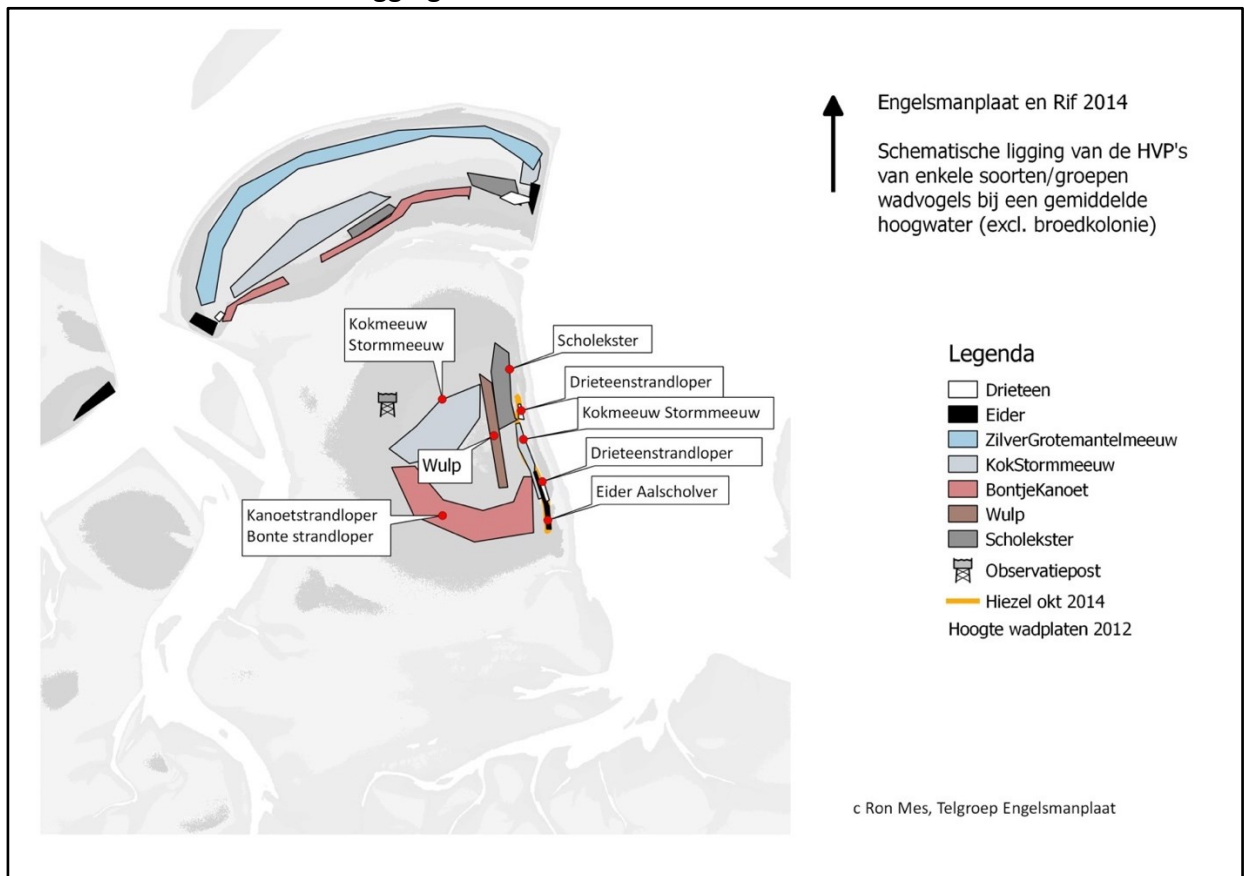


HVP's 8 juni 2015



HVP's 26 juli 2015

Schematische kaart van de ligging van HVP's in 2014



Bijlage

5. Overige vogelwaarnemingen

Engelsmanplaat

Datum	Aantal	Kleed	Gedrag	Soort	Waarnemer
15-09	1	onbekend	ter plaatse	Stadsduif - <i>Columba livia forma domestica</i>	Telgroep Engelsmanplaat
14-09	1	onbekend	vondst (dood)	Fuut - <i>Podiceps cristatus</i>	Telgroep EMP
14-09	1	onbekend	vondst (dood)	Noordse Stormvogel - <i>Fulmarus glacialis</i>	Telgroep EMP
13-09	2	onbekend	overvliegend	Watersnip - <i>Gallinago gallinago</i>	Telgroep EMP
13-09	1	onbekend	foeragerend	Tureluur - <i>Tringa totanus</i>	Telgroep EMP
13-09	1	onbekend	overvliegend west	Grauwe Gans - <i>Anser anser</i>	Telgroep EMP
13-09	2	onbekend	ter plaatse	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	Telgroep EMP
12-09	1	onbekend	ter plaatse	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	Telgroep EMP
11-09	3	onbekend	foeragerend	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP
11-09	1	onbekend	overvliegend	Kleine Jager - <i>Stercorarius parasiticus</i>	Telgroep EMP
08-09	1	onbekend	ter plaatse	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	Telgroep EMP
04-09	1	onbekend	ter plaatse	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	Telgroep EMP
02-09	3	onbekend	ter plaatse	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP
31-08	1	onbekend	ter plaatse	Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>	Telgroep EMP
31-08	1	onbekend	ter plaatse	Grasmus - <i>Sylvia communis</i>	Telgroep EMP
31-08	1	onbekend	ter plaatse	Rotgans - <i>Branta bernicla</i>	Telgroep EMP
29-08	10	onbekend	ter plaatse	Regenwulp - <i>Numenius phaeopus</i>	Telgroep EMP
24-08	1	onbekend	ter plaatse	Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>	Telgroep EMP
24-08	1	onbekend	ter plaatse	Roodborst - <i>Erithacus rubecula</i>	Telgroep EMP
20-08	2	onbekend	overvliegend	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	Telgroep EMP
20-08	3	onbekend	ter plaatse	Atalanta - <i>Vanessa atalanta</i>	Telgroep EMP
19-08	4	onbekend	ter plaatse	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP

Datum	Aantal	Kleed	Gedrag	Soort	Waarnemer
19-08	2	onbekend	overvliegend	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	Telgroep EMP
18-08	2	onbekend	ter plaatse	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP
18-08	1	onbekend	ter plaatse	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP
18-08	4	onbekend	ter plaatse	Bontbekplevier - <i>Charadrius hiaticula</i>	Telgroep EMP
18-08	1	onbekend	ter plaatse	Bontbekplevier - <i>Charadrius hiaticula</i>	Telgroep EMP
18-08	1	onbekend	ter plaatse	Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>	Telgroep EMP
18-08	1	onbekend	ter plaatse	Gekraagde Roodstaart - <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Telgroep EMP
18-08	1	onbekend	ter plaatse	Tuinfluitier - <i>Sylvia borin</i>	Telgroep EMP
18-08	2	onbekend	ter plaatse	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	Telgroep EMP
17-08	1	onbekend	ter plaatse	Bontbekplevier - <i>Charadrius hiaticula</i>	Telgroep EMP
17-08	2	onbekend	ter plaatse	Wintertaling - <i>Anas crecca</i>	Telgroep EMP
16-08	1	onbekend	ter plaatse	Tjiftjaf - <i>Phylloscopus collybita</i>	Telgroep EMP
16-08	1	onbekend	ter plaatse	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	Telgroep EMP
15-08	2	onbekend	jagend	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	Telgroep EMP
13-08	1	onbekend	ter plaatse	Zwarte Zee-eend - <i>Melanitta nigra</i>	Telgroep EMP
10-08	1	onbekend	overvliegend	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	Telgroep EMP
10-08	2	onbekend	overvliegend	Buizerd - <i>Buteo buteo</i>	Telgroep EMP
06-08	1	onbekend	pleisterend	Reuzenster - <i>Hydroprogne caspia</i>	Telgroep EMP
05-08	11	onbekend	pleisterend	Reuzenster - <i>Hydroprogne caspia</i>	Telgroep EMP
03-08	1	onbekend	pleisterend	Reuzenster - <i>Hydroprogne caspia</i>	Telgroep EMP
20-07	1	onbekend	ter plaatse	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP
19-07	1	onbekend	ter plaatse	Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>	Telgroep EMP
08-07	2	onbekend	foeragerend	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP
08-07	2	onbekend	bezet nest met eieren	Scholekster - <i>Haematopus ostralegus</i>	Telgroep EMP
02-07	1	onbekend	ter plaatse	Aalscholver - <i>Phalacrocorax carbo</i>	Telgroep EMP

Datum	Aantal	Kleed	Gedrag	Soort	Waarnemer
01-07	30	onbekend	overvliegend	Gierzwaluw - <i>Apus apus</i>	Telgroep EMP
01-07	1	onbekend	ter plaatse	Goudplevier - <i>Pluvialis apricaria</i>	Telgroep EMP
28-06	1	onbekend	ter plaatse	Torenvalk - <i>Falco tinnunculus</i>	Telgroep EMP
27-06	4	onbekend	foeragerend	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP
19-06	8	onbekend	ter plaatse	Bonte Strandloper - <i>Calidris alpina</i>	Telgroep EMP
14-06	2	onbekend	bezet nest met eieren	Scholekster - <i>Haematopus ostralegus</i>	Telgroep EMP
12-06	1	juveniel	ter plaatse	Zeearend - <i>Haliaeetus albicilla</i>	Telgroep EMP
28-05	1	onbekend	foeragerend	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP
28-05	1	onbekend	foeragerend	Groenpootruiter - <i>Tringa nebularia</i>	Telgroep EMP
27-05	5	onbekend	ter plaatse	Bontbekplevier - <i>Charadrius hiaticula</i>	Telgroep EMP
27-05	1	onbekend	overvliegend oost	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	Telgroep EMP
27-05	1	onbekend	overvliegend oost	Knobbelzwaan - <i>Cygnus olor</i>	Telgroep EMP
27-05	3	onbekend	overvliegend oost	Regenwulp - <i>Numenius phaeopus</i>	Telgroep EMP
24-05	1	onbekend	ter plaatse	Bontbekplevier - <i>Charadrius hiaticula</i>	Telgroep EMP
24-05	1	onbekend	ter plaatse	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	Telgroep EMP
24-05	9	onbekend	overvliegend oost	Grauwe Gans - <i>Anser anser</i>	Telgroep EMP
24-05	1	onbekend	jagend	Smelleken - <i>Falco columbarius</i>	Telgroep EMP
23-05	1	onbekend	overvliegend oost	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	Telgroep EMP
13-05	4	onbekend	ter plaatse	Dwergmeeuw - <i>Hydrocoloeus minutus</i>	Telgroep EMP
13-05	16	onbekend	ter plaatse	Zwarte Ruiter - <i>Tringa erythropus</i>	Telgroep EMP
04-05	30	onbekend	overvliegend	Brandgans - <i>Branta leucopsis</i>	Telgroep EMP
29-04	22	onbekend	foeragerend	Rotgans - <i>Branta bernicla</i>	Telgroep EMP
24-04	4	onbekend	overvliegend	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	Telgroep EMP
24-04	3	onbekend	overvliegend	Graspieper - <i>Anthus pratensis</i>	Telgroep EMP

	09-08	5	onbekend	ter plaatse	Witgat - <i>Tringa ochropus</i>	Telgroep EMP	
	18-07	1	onbekend	ter plaatse	Zwarte Stern - <i>Chlidonias niger</i>	Telgroep EMP	
	27-05	3	onbekend	foeragerend	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP	
	23-05	1	onbekend	foeragerend	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Telgroep EMP	
	10-05	5	onbekend	ter plaatse	Strandplevier - <i>Charadrius alexandrinus</i>	Telgroep EMP	
	30-04	1	onbekend	ter plaatse	Bruine Kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	Telgroep EMP	
	28-04	5	onbekend	roepend	Noordse Stern of Visdief - <i>Sterna paradisaea / Sterna hirundo</i>	Telgroep EMP	
	24-04	4	onbekend	roepend	Dwergstern - <i>Sternula albifrons</i>	Telgroep EMP	
	24-04	1	onbekend	overvliegend noord	Zwarte Ruiters - <i>Tringa erythropus</i>	Telgroep EMP	

Bijlage

6. Waarnemingen overige fauna

Dagvlinders, libellen en aardhommel op Engelsmanplaat 2015

Datum	Aantal	Kleed	Gedrag	Soort	Waarnemer
20-08-2015	1	onbekend	ter plaatse	Klein Koolwitje - <i>Pieris rapae</i>	Telgroep Engelsmanplaat
20-08-2015	3	onbekend	ter plaatse	Atalanta - <i>Vanessa atalanta</i>	Telgroep Engelsmanplaat
19-08-2015	3	onbekend	ter plaatse	Atalanta - <i>Vanessa atalanta</i>	Telgroep Engelsmanplaat
18-08-2015	4	onbekend	ter plaatse	Groot Koolwitje - <i>Pieris brassicae</i>	Telgroep Engelsmanplaat
01-07-2015	4	onbekend	ter plaatse	Atalanta - <i>Vanessa atalanta</i>	Telgroep Engelsmanplaat
28-05-2015	1	onbekend	langstrekkend oost	Groot Koolwitje - <i>Pieris brassicae</i>	Telgroep Engelsmanplaat
20-08-2015	1	onbekend	ter plaatse	Gewone Oeverlibel - <i>Orthetrum cancellatum</i>	Telgroep Engelsmanplaat
19-08-2015	1	onbekend	ter plaatse	Gewone Oeverlibel - <i>Orthetrum cancellatum</i>	Telgroep Engelsmanplaat
28-06-2015	1	onbekend	ter plaatse	Aardhommel - <i>Bombus terrestris</i>	Telgroep Engelsmanplaat

Schelpdieren op het Rif

24-04-2015	1	onbekend	ter plaatse	Gedoornde Hartschelp - <i>Acanthocardia echinata</i>	Telgroep Engelsmanplaat
24-04-2015	1	onbekend	ter plaatse	Penhoren - <i>Turritella communis</i>	Telgroep Engelsmanplaat

Bijlage

7. Tijdsbesteding Wadwachten

Aantal mens-etmalen op de plaat	"werkdagen"	(21 weken x 7 dagen x 2p)	294
Logistiek	Vervoer van mensen heen/terug	21 weken x 1 dag x 2P	42
	Afl. voorraden Lauwersoog+ Plaat	1p x 1 dag	1
Vorbereidingen	coördinatie wadwachten	5 dagen	5
	Monitoring laptop	4 dagen 1 persoon	4
	Instructieavond 20 personen	4 dagen 1 persoon	4
Na-bereidingen	Beheer laptop/bestanden etc.	2 dagen 1 persoon	2
	Schrijven: teksten cijfers, website, eindredactie, vormgeving	15 dagen	15
Vergader/bijeenkomst	Werkgroep communicatie en sociale media	2 dagen 4 personen	8
Advieswerk	Nieuw volgelwachershuis	1 dag	1
	Weekend Ameland telgroep SBB	2 x 31 p	62
Totaal aantal dagen winterhalfjaar			438
	Weekend tellen 2 pers. Inmeten vegetatie	6 mnd 2 dgn x 2 personen	24

Bijlage

8. Basisgegevens onderzoek Rust en verstoring Engelsmanplaat

Hoeveel verstoringen?	MENS			NATUUR			totaal	
datum 2015	n	duur	oorzaak	n	duur	oorzaak	totaal	cijfer watersport weer
27-4	1		twee ballonen; verstoren scholeksters, vliegen naar Rif.	1		Slechtvalk Hiezel alle scholeksters + 200 wulpen + 80 kanoet weg, 3h na HW	2	7
9-5	1	2h - 3,5h	surfers; hele hvp weg: 480 scholeksters, 5 wulp, 300 kanoet, 27 eiders blijven weg	0		-	1	3
27-5	0	-	-	0		-	0	?
8-6	1	kort	sportvliegtuig hoger dan 150m over Rif 15 scholeksters vliegen op (+ sternkolonie)	0		-	0	7
23-6	0	-	-	0	-	-	0	3
8-7	0	-	-	1	-	verhoging nest weggespoeld (Hiezel)	1	3,5
14-7	0	-	-	1	4m	5800 kanoet even alert	1	7
20-7	0	-	-	0	-	-	0	8
26-7	0	-	-	0			0	6
13-8	0	-	-	1	5m	35000 kanoet vliegen op, 20000 weg maar geen aanwijsbare oorzaak	1	8
15-8	0	-	-	0	-	-	0	5
31-8	0	-	-	0	-	-	0	3
6-9	1	5m	Bij nadering schip bruine vloot vliegen 50% wulpen op en strijken weer neer.					
12-9	0	-	-	0	-	-	0	?
19-8	1	1h	Racker legt aan op Hiezel	4	max 30m	4-5 x verstoring door slechtvalk; scholekster wulp kanoet	5	?

Bijlage

9. Overzicht incidenten met kite- en windsurfers en kajakers 2015

datum	begin	eind	HW	bron / beschrijving	WAAR	wat / aantallen	Mate van verstoring
28-apr-15	17:15	17:40	18:54	twee windsurfers heen en weer vlak langs de Hiezel. Rusten op het droge. Surfers vertrekken naar de kust en landen in de buurt van Moddergat. Geen nrs op zeilen, groot doorzichtig vlak, bij de ene top is rood, bij de ander is de top wit (met grijze tekening). Beide hebben rand arcering rood en zwart. Beide mannen hebben zwarte pakken aan met capuchon, de een heeft 2 mannetjes op zijn kont en de ander heeft een wit vlak op zijn borst en een blauwe heupband.	Hiezel	HVP: 300 drietenen, 200 Scholeksters, 60 meeuwen. Alle vogels vertrekken naar de westkant.	matig
2-mei-15				Terug op het Huisje zien we een groepje kajakers door de Zoutkamperlaag richting Hiezel peddelen. Daar gaan ze een paar honderd meter ten zuiden van het baken aan land, waarbij ze een zonnende zeehond verstoren (zie verstoringsformulier).	Hiezel	één zeehond	licht
9-mei-15	13:45	15:30	14:35	Vijf windsurfers (zeilnr H185 blauwe top rode band doorzichtig vlak; zeil met paarse top geel vlak doorzichtig vlak) rond de Hiezel. De Hiezel wordt meermalen betreden, waardoor de HVP wordt verstoord. Aangesproken, de surfers reageerden verbaasd en meldden absoluut geen weet te hebben van de verstoring. Zij beloofden direct te gaan, vertrokken richting Moddergat en zijn daar aan wal gegaan. Kort hierna keerde de HVP terug met uitzondering van de eidereenden.	Hiezel en Oost-Rif	HVP's: alle vogels gaan de lucht in en verlaten de Engelsmanplaat en Oost-Rif	zeer ernstig
12-mei-15	16:45	17:45	17:35	Een windsurfer (wit zeil rode punt zwart pak) surft van Hiezel naar OostRif en rust op beide plekken uit. FOTO	Hiezel en rest Engelsmanplaat	HVP Engelsmanplaat gaat compleet de lucht in 4500 vogels (Rosse Grutto, Bonte Strandloper, Zilverplevier, Eidereenden). HVP Oost-Rif (Scholekster, Drieteenstrandloper, Bonte Strandloper, Rosse Grutto). Na een uur vertrok de surfer. Kort daarna keerden de vogels weer terug.	zeer ernstig
17-mei-15	11:45		10:36	Om 11.45 uur 3 windsurfers die verstoren bij de Hiezel: Ze blijven wel een half uur surfen en we kunnen daar weinig anders aan doen dan er melding van te maken. Alle daar nog aanwezige vogels vliegen op en landen even verder weer.	Hiezel		Matig
8-jul-15	16:40	18:00	16:06	Drie windsurfers volop in actie Nr 1: rood zeil, witte plank; Nr 2: rood zeil, omrand met fel oranje kleur; plank: wit oranje. Nr 3 zeil: rode top, de rest wit; plank wit.	Oost-Rif en noordoost-strand	verstoring onduidelijk / geen	Geen

18-jul-15	13:25	13:55	12:50	1 windsurfer surfte vlak langs de Hiezel (vanuit Moddergat?)	Hiezel	HVP: 250 eiders, 100 meeuwen, 100 steltlopers	Ernstig
8-aug-15	13:00	16:40	17:25	Negen mensen met één hele grote kite-surfer (fel groen) met ondersteunende rubberboot . Vertrekken naar Schiermonnikoog(?). Registratienummer achterhaald, politie uit Zuidhorn doet poging dit te achterhalen. Resultaat actie onbekend.	Oost-Rif	meeuwen, eidereend en sterns tot 15:15 afwezig	Ernstig
12-aug-15	16:10	18:40	22:26	Twee kitesurfers (twee jongere mannen circa 20 jaar, een kleine blonde en een lange donkerharige (beiden in zwarte pakken) + ondersteunende RIB zwarte rubberboot (zwart surfpak met blauwe mouwen en witte verticale streep over zijkant van lichaam, armen en benen) . Waarschijnlijk dezelfde ondersteunende RIB. Met behulp van de vuurtoren en de baggerschuit voor de haven van Lauwersoog wordt het registratienummer achterhaald, de politie uit Zuidhoorn doet poging om het gezelschap aan te spreken. Resultaat handhaving (resultaat onbekend).	Buitenrif, Oost-Rif, Oude Smeriggat, Noordzijde Engelsmanplaat Hiezel-nrd	fourageergebied 800 scholeksters en 5 à 10.000 kanoeten. Alle fouragerende vogels vertrekken tot halverwege het Oude Smeriggat.	zeer ernstig
13-aug-15	11:30	16:28	10:25	Dezelfde RIB (7485 YK) als 12-8-2015 (en zaterdag j.l.?) met twee kitesurfers. Nadat de vuurtoren is gealarmeerd en NM met politie op Schier in de startblokken staan, vertrekt het drietal om 12:22 naar de Zoutkamperlaag, kruisen daar tot 12:30 en steken over naar Oost-Rif/Buiten-Rif. Daar twee kitesurfers actief tot 16:25 en de twee kitesurfers gaan liggen zonnen in bijzijn van de bestuurder van de boot. Om 16:10 weten vogelwachters (J. van Wetten en K. Philips) het drietal aan te spreken. Er wordt hun uitleg gegeven over de regels en verplichtingen etc. Van twee personen worden de gegevens van hun identiteitspapieren overgenomen. Het drietal wordt verzocht slechts daar te kitesurfen waar toegestaan, geen HVP te verstoren, niet in gesloten gebieden te vertoeven en nu direct naar de haven van Lauwersoog te vertrekken. Om 16:45 wordt hieraan gehoor gegeven. ID kitesurfer: Jan Herman Giebelen id-nummer/Ausweis: 506487615, geb. 14-02-1992, Williech, Deutschland. Woont 47506 Neukirchen-Vluyn, Nieperstrasse 254, Stadt Krefels.	Schiermonnikoog, Oost-Rif, Buiten-Rif	HVP zuidzijde Schiermonnikoog, HVP Rif, fourageergebied noord-oostzijde Rif en gebied tussen Rif en Buiten-Rif	zeer ernstig
25-aug-15	16:30	18:00	18:47	Drie windsurfers varen naar Oost-Rif, gaan aan Noordzeekant surfen en rusten op Oost-Rif	Oost-Rif	HVP: Verstoring valt nog mee, maar het resultaat is wel dat er geen hvp op het Oost-Rif overblijft.....	Matig
26-aug-15	15:10	15:55	20:25	Vier kitesurfers komen vanaf Schiermonnikoog het Oude Smeriggat in.	Rif midden en oost	HVP: Vrijwel het hele rif is leeg geveegd door deze mannen, behalve het West-Rif.	Ernstig